

MILANO, ALBANIJA

Pjero KOLAPRIKO
(Piero Colaprico)

Albanska mafija je osovina trgovine drogom koja iz Avganistana preko Balkana stiže na sever Italije. Trougao Priština – Tirana – Podgorica. Od 1997. godine do danas: kako surove balkanske grupe osvajaju lombardijsku metropolu

1. NEMA SUMNJE DA JE POZNATO KAKO JE SVE počelo, ali se o tome malo ili uopšte ne govori. Kada je reč o zapleni heroína, Italija je poslednjih godina izbila na neslavno sedmo mesto u svetu. Heroin se, češće nego u velikim zemljama poput Amerike, otkriva na sporednim putevima oko Milana i na brodovima prispelim u tršćansku luku. Znatno smo ispred Nemačke i Francuske. Student, par koji bi da se venča, penzioner, preduzetnik ophrvan finansijskim brigama: svi su ovih dana uhapšeni u akcijama presretanja kurira s automobilima punim *brown sugar* heroína i dezodorsansima protiv policijskih pasa. A to je fenomen koji niko nije predvideo.

Kao da gledamo reprizu osamdesetih. S tim što su osamdesete bile godine *overdoza*, godine u kojima se droga dilovala pod vedrim nebom, na trgovima i u parkovima, i godine u kojima je heroin uništio hiljade mladih, “dece ekonomskog buma”. Danas je drugačije: na trgovima pod nadzorom policijskih kamera nema više ni narkomana ni špriceva, a “u modi” je, umesto heroína, “la bamba”, tj. kokain, ili tablete s nizom neželjenih pratećih efekata. Otkud se, onda, u Italiji beleži pravi “bum” u potrošnji heroína? To je pitanje.

A odgovor je, iako kompleksan, samo jedan, i zasnovan na iskustvu i posmatranju: tržište koje je nekada pripadalo 'Ndrangeti, a još ranije Koza no-stri, organizacijama pod čijom je kontrolom bio heroin u Milanu, preuzeli su albanski kriminalci. U Padanskoj niziji su koncentrisali svoj glavni evropski štab. Naučili su da se kreću u visokim krugovima. Imaju bliske “etničke” veze u različitim metropolama. Nije reč o utisku, već o činjenicama koje su iznete na videlo i potvrđene zahvaljujući brojnim, višegodišnjim istragama. Proučavati zanemarenu rutu heroína znači i shvatiti kako se, i koliko radikalno, dvehi-ljaditih menja fizionomija kriminalne Italije.

2. Pobjednički marš novih kriminalnih grupa iz Albanije počeo je tokom devedesetih. Prvi je o njima progovorio čovek koji ih je dobro poznao, s obzirom da je deo svoje kriminalne karijere proveo u otmicama, ubistvima i međunarodnoj ilegalnoj trgovini: „Albanci su bili prvi došljaci koji su“, kako kaže Saverio Morabito, Kalabrez iz Platija, „imali svoju 'borbenu grupu na italijanskoj teritoriji. I u tome je ključ svega. Ranije su prodaju droge dolazili da ugovore Turci, ali su se oslanjali na Italijane. Rezultat bi bio vrlo jednostavan. Spočetka bi Italijani bili oduševljeni. Kupovali su, prodavali i opet kupovali, sve veće količine, i Turci su zarađivali i bili srećni i zadovoljni, sve dok jednom, donevši zaista velik tovar – i očekujući podjednako zamašnu zaradu – ne bi bili poubijani. Teško je reći koliko je Turaka nestalo bez traga. Sa Albancima je drugačije. Oprezniji su. Imaju oružje, plaćene ubice, i kada dođu na pregovore, bolje je izbegavati blefove, jer inače može nastati klanica“. Ni sâm se Morabito, izuzetno redak primer svedoka-saradnika iz redova kalabrijskih klanova, nije libio da jednom organizuje – kako se izrazio – takvu „malu šalu“ na račun Turaka. Upravo je zahvaljući turskom kuriru koji je izbegao smrt, i bio uhapšen. Kasnije je milanskim magistratima, možda najboljim, a zasigurno u celoj Italiji najkompetentnijim borcima protiv trgovine drogom, objasnio neke mehanizme trgovine narkoticima.

Poznato je iz crne hronike da je još pre četvrt veka u Milanu sprovedena prva akcija u borbi protiv droge u Italiji. Bila je usmerena na zonu parka u ulici Odacio, između Đambelina, o kome je pevao Gaber, i četvrti Loretedo. „Imali smo informacije o mladima koji su umirali od prekomerne doze, pa smo se s problemom suočili tako što smo promenili način delovanja. “Nismo više hapsili dilere”, kaže državni tužilac Alberto Nobili, “već smo počeli da ih snimamo izdaleka; tražili smo od narkomana da detaljno opišu kako su, kada i od koga kupovali drogu. Čovek kome su ubili brata odlučio je da nam saopšti imena šefova i da nam objasni kako je tovar iz Turske stizao u Italiju. Sve smo ih pohvatali, i svi su osuđeni.“

Milano je znatno veći centar kriminala i pranja novca od Rima. Još od polovine pedesetih godina, u ulici Albriči, u samom centru grada, stanuje mafijaš Džo Adonis, koji je kao *persona non grata* proteran iz Sjedinjenih Američkih Država, i koga su Palermitanci onda poslali na sever. Uvek u dobrom društvu, bio je čovek u kom su “pičoti”¹ i “kapibastoni”² nalazili čvrst oslonac, i to na samo dva koraka od katedrale Duomo. U prilog tome koliko je Milano važan u strateškim planovima Koza nostre, može se navesti i hapšenje koje se 1974. godine odigralo u otmenoj zgradi u ulici Ripamonti, ni manje ni više

¹ Mafijaški naziv za hladnokrvne izvršioce u nekom mračnom poslu.

² U mafijaškoj hijerarhiji, onaj koji u granicama svojih nadležnosti može da odlučuje i održava kontakte sa drugim šefovima – prim. prev.

nego Lučana Leđa, zvanog Lido, šefa mafijaške porodice Korlenonezi (Corlenonesi)² – jedinog „najtraženijeg“ koji je ikad uhvaćen dalje od Sicilije. Uhapšen je zahvaljujući koordiniranim istragama koje je vodio istražni sudija Đulijano Turone (Giugliano Turone).

Pod zaštitom mafije prosperirali su brojni gradski banditi. Na primer, Francis Turatelo (Francis Turatelo), koji je, po čikaškom modelu, ujedinio kockarnice i prostituciju, i povezao se s jednom bandom u glavnom gradu – bandom Maljane.

Ili Renato Valanzaska (Renato Valanzasca), koji je zahvaljujući pljačkama i otmicama postao neka vrsta antiheroja. Ili Anđelo Epaminondo (Angelo Epaminondo), zvani Tebanac, koji je u Milanu uspeo da osvoji poziciju šefa takozvanih „indijanaca“, i to u vreme kad su oni iskopali ratne sekire i eliminisali svaku smetnju. Reč je o opasnim ljudima, za kojima su ostale desetine mrtvih. Ti ljudi su uvek zapovedali, a danas ih nigde nema.

Mnogi od onih koji su preživeli ratove među klanovima, metke i zatvor danas nemaju snage da se bore protiv novih kriminalaca, pristiglih direktno iz balkanskih ratova. „Italijani su njihova trčkarala“ govori se među detektivima. Služe za rizičnije i manje unosne poslove. I sve se to događa u gradu u kom se zlo zove kokain: prema podacima lokalne zdravstvene ustanove za zavisnost od droga, kojom upravlja Rikardo Gati (Riccardo Gatti), 15.000 osoba (tj. jedan od 20 stanovnika Milana) koristi kolumbijski „sneg“ na „problematičan“ način. Upravo u njihovom krugu počinje da se širi upotreba heroina radi „relaksacije“, kako bi se neutralizovala „mentalna konfuzija“ izazvana korišćenjem kokaina.

Antonio Marija Kosta (Antonio Maria Costa), iz odeljenja UN-a za borbu protiv droge, već odavno upozorava da su u Avganistanu, nakon rata i nestanka zloglasnih Talibana koji su štitali Osamu bin Ladenu, polja za uzgoj opijumskog maka u provinciji Kandahar na jugu, i Mazar el Šarif na severu, uvećana za 64 odsto. Prostiru se na 131.000 hektara, ili tri odsto ukupne nacionalne teritorije. Skoro dva i po miliona Avganistanaca preživljava zahvaljujući ovom uzgoju: za kilogram opijuma dobijaju 100 dolara, možda mizeran iznos za naš, ali pravo bogatstvo za njihov džep, budući da je prosečan godišnji dohodak po glavi stanovnika 200 dolara. Al Kaida, prema nizu obaveštajnih izveštaja, deo prihoda uzima reketom: samo posle plaćenog mita takozvani gerilci propuštaju kamione. A pošto 87 odsto opijuma na svetu potiče iz Avganistana, lakše je razumeti ekonomsku moć mudžahedina.

3. U ovom scenariju je uloga Italije, a posebno Milana, odlučujuća. Turci ostaju bosovi prodaje i prva važna karika u komercijalnom lancu kojim će droga stići u ruke američkom i evropskom kupcu. Priča se da i u Ankari imaju

³ Iz mesta Korleone (Corleone) na Siciliji – prim. prev.

svoje laboratorije i magacine za brzo skladištenje *brown sugar* heroina, koji se dobija preradom opijumske smole. Ali posle tragičnih iskustava u ranijim transferima, nerado se udaljavaju iz svojih, dobro zaštićenih i korumpiranih teritorija. Ko, dakle, transportuje drogu na koju se činilo da su svi zaboravili?

GOA, Operativna grupa za borbu protiv droge pri finansijskom inspektoratu Milana, saopštila je 13. decembra prošle godine da je „u poslednjih dvanaest meseci, u devedeset različitih službenih operacija, zaplenjeno 900 kilograma heroina, tj. više od trećine ukupne količine koju su u celoj Italiji zaplenile sve policijske snage“. U kancelarijama iza centralne stanice, zakrčenim kutijama, registratorima i neprekidno uključenim kompjuterima na kojima se vrti traka sa glasovima na balkanskim jezicima, stiglo se do novog saznanja: „Novi zlatni trougao čine Priština (Kosovo), Tirana (Albanija) i Podgorica (Crna Gora). U njemu je centar za sortiranje impozantne količine heroina – pet tona mesečno, prema izvorima OUN-a“, potvrđuje pukovnik Klaudio Pascuci (Claudio Pascuci). Njegovi su ljudi, proučivši kopnene i pomorske maršrute, utvrdili da sve prolaze kroz Milano. Transport se obavlja trajektima iz Grčke i iz Albanije, ili preko Slovenije, sada već bez carinske barijere s Italijom.

Od brojnih akcija njegovog odeljenja, dovoljno je navesti samo onu koja je izvedena prošlog novembra, kada su u ulici Mačedonio Meloni, u lepoj kući u studentskom kvartu, finansijski inspektori pronašli nekoliko hidrauličnih presa, miksera, gas-maski, i 26 kilograma heroina. Dvojica Albanaca, nikada ranije u sukobu sa zakonom, bilo sa ove ili suprotne strane Jadranskog mora, prepakivali su drogu u pakete od pola kilograma. To već potvrđuje da klanovi iz Tirane imaju svoja skladišta i „manufakturu“ u samoj Italiji, a vrlo verovatno i u drugim zemljama u inostranstvu.

Iz najnovijih analiza GOA, sve je očiglednije da je u zapadnoj Evropi trgovina drogom „pretrpela sporu, ali vidnu transformaciju“. Njeni su novi organizatori, prema službenim izveštajima, „balkanskog porekla, pretežno etnički Albanci (Albanija, Kosovo, Makedonija)“, angažovani u „razgranatoj mreži distribucije i snabdevanja svih evropskih tržišta zahvaljujući brojnim kriminalnim ćelijama prisutnim na celoj teritoriji“.

Na čelu jedne od tih ćelija bio je San Donato Milaneze, Ili Ndoja (Ylli Ndoja), oniži i sitan dvadesetosmogodišnjak, koji je – po optužnici – čvrstom rukom držao pod kontrolom celokupnu trgovinu drogom uz pomoć samo trojice saradnika, od kojih je prvi, tridesetogodišnji Astrit Cisa (Astrit Cysa), zvan Titi, neprestano krstarilo maršrutama kokaina i heroina. Isti su se bosovi bavili i organizovanom prostitucijom i pljačkanjem vila, po šemi koja je užasavala i od koje i danas strahuju najbogatije regije u zemlji. Uspevali su zahvaljujući pouzdanoj i beskrupuloznoj „radnoj snazi“ – dvanaestorici mladića koji su u severnu Italiju stigli iz Mamurasa i Laka, dva mestašca jedva vidljiva na ge-

ografskoj karti Albanije, nedaleko iznad Tirane. Jedan od većih sabirnih centara za kosovske izbeglice bio je upravo u Mamurasu. Lekari međunarodnih misija zabeležili su u Laku visok procenat neuhranjenosti kod dece – reč je, dakle, o „deci rata“ koje je Ili Ndoj naučio kako da se kao zlokobne senke kreću kroz italijansku noć, kako da zarade i kako da napreduju. „Odlučni, sposobni, vešti i surovi“, kažu o njima oni koji su ih uhvatili tek pošto su prevalili hiljade kilometara od Pijemonta do Trentina. Milansko tužilaštvo nije oklevalo da protiv njih podigne optužnicu zbog udruživanja mafijaškog karaktera. Na osnovu takozvanog 416 bis³, kao u slučaju Tota Rine.

Jedan datum i jedna epizoda se posebno pamte u regionalnoj Direkciji za borbu protiv mafije. Sreda, šesti avgust 1997. godine, 15 i 50: u bolnici San Paolo, na ortopedskom odeljenju, pod lažnim imenom leži Naim Ziberi. Iako je policiji rekao da je samo običan trgovac kog su opljačkali, on je zapravo mafijaški bos. Kada se pobuna u albanskom zatvoru u kom je izdržavao kaznu zbog ubistva upravnika restorana koji je odbio da plati reket pretvorila u masovni beg, iskoristio je priliku i pobegao u Milano. U noći između 30. i 31. jula neko je na Navilju pucao u njega, i ranio ga u kuk. Sledeće večeri, njegov rođak i najpouzdaniji prijatelj, Raškim Pengili (Rashkim Pengili) je na pešačkom prelazu pogođen puščanim mecima. Iznenada ga je, oblišenog krvlju, ugledao vozač tramvaja, ali iako je odmah podigao uzbunu, od ubice nije bilo ni traga. Kao da je u zemlju propao – sve do one srede koju su mnogi zapamtili. Tog dana su dvojica mladića zastala u bolničkom hodniku, a treći je ušao u Ziberijevu sobu. Bez žurbe je nanišanio i ispalio mu tri metka u grudi. Potom su u sobu ušla i druga dvojica, tzv. „stubovi“, da bi i sami ispraznili šaržere. Iako u hropcu, Ziberi je uspeo da pozvoni medicinskoj sestri. Prilazeći sobi, ona se mimoišla sa trojkom koja se osmehivala.

„U tom trenutku je“ kažu detektivi „dotadašnji generalni oprez prema Albancima prerastao u alarmantno stanje. Jer, to što je neko ušetao u javnu ustanovu, ubio čoveka i jednostavno otišao, nije samo znak za uzbunu već prvenstveno otkriva uverenost u nekažnjivost zločina, ideju o sopstvenom zakonu overenom olovom“. Zahvaljujući otiscima na plastičnoj kesi u kojoj su bile čaure, u Nemačkoj je identifikovana, iako ne bez napora, osoba koja je povukla obarač. Istraga je otkrila i zašto je Ziberi ubijen: čim je stigao u Milano, raspitao se ko od njegovih zemljaka najviše trguje i ko najbolje zarađuje od droge i prostitucije. Odlučio je da nametne svoja pravila: „Ako mi ne daš procenat, mrtav si“. Upravo je to rekao i Albancu koji tek što je prodao nešto heroina. Ovaj mu je dao traženi procenat, ali je zatim oružjem odbranio svoj biznis: „Cela se Tirana radovala kad je Ziberi ubijen“, čulo se u prisluški

⁴ Član Krivičnog Zakona kojim je predviđena kazna za organizovani kriminal mafijaškog karaktera – prim. prev.

vanom telefonskom razgovoru. Radovala se ona Tirana u kojoj, zahvaljujući monopolu nad heroinom koji su osvojili njeni banditi, niču vile, luksuzni butici i restorani za dve stotine gostiju. Automobili koji u Italiju ulaze krcati *brown sugar* heroinom skrivenim u pregradama s dvostrukim dnom, vraćaju se u domovinu krcati svežnjevima evra. Tim će novcem opet biti kupljen heroin, koji će opet doneti novac – i tako se zatvara krug neokriminala na Jadraneu.

Prevela Ana Luburić